

Comportamentul periculos: alcool, droguri, țigări și sex. De ce se implică studenții în astfel de activități?

Diana Muntean-Voina, Bogdan Munteanu, Alexandra Neguț, Marius Pană și Paul Sârbescu
Universitatea de Vest din Timișoara

This research aimed to highlight links between reckless behavior and sensation seeking (personality trait with physiological foundations), as with some socioeconomic and cultural variables (income, type of education received in childhood and the level of self-perceived religiosity), to the population of Timișoara. The non-experimental correlational research was performed on a sample of 76 participants, aged between 19 and 25 years, using The Life Style Questionnaire and The Sensation Seeking Scale; also, four aspects of reckless behavior were analyzed: consumption of alcoholic beverages, consumption of cigarettes, the variety of sexual partners and consumption of soft drugs (marijuana). Research results have shown that a high need for new sensations associated positively with all four aspects of reckless behavior, income correlates positively with the consumption of alcoholic beverages, a permissive type of education received in childhood is associated positively with the consumption of soft drugs, and high self-perceived religiosity negatively correlated with the consumption of alcoholic beverages, soft drugs and cigarettes. Directions are suggested for further research.

Keywords: reckless behavior, sensation seeking, self-perceived religiosity, education, income.

Address of correspondence: alexandra_negut@yahoo.com

Tinerii din ziua de astăzi se expun la o varietate de comportamente periculoase, care le pot pune viața în pericol: fumează, consumă alcool, droguri, se angajează în activități sexuale riscante (Arnett și Balle-Jensen, 1993; Rolison și Scherman, 2003). În Rio de Janeiro fac surf pe trenuri, alții pescuiesc în zone populate de rechini sau fură mașini, le conduc nebunește, după care le lovesc și le abandonează (Arnett, 1995). Și în România, situația se prezintă în mod asemănător. Conform unui raport al Agenției Naționale Antidrog, consumul de tutun, alcool și droguri are o prevalență ridicată în rândul populației tinere (15-34 de ani), în special consumul de marijuana (Agenția Națională Antidrog, 2005). Comportamentul periculos subsumează astfel de acțiuni. Întrebarea pe care o punem este: de ce implică acești tineri în astfel de comportamente periculoase? Teoria comportamentului problemă susține că interacțiunea dintre factorii individuali, comportamentali, psihologici și de personalitate cu mediul social real, sau perceput, predispozează individul la implicarea în comportamente periculoase (Jessor, apud Rolison și Scherman, 2003). Lucrarea de față dorește să deceleze o serie de variabile care se află în legătură cu comportamentul periculos. În consonanță cu teoria comportamentului problemă s-au ales următoarele variabile: nevoia de senzații (trăsătură de personalitate cu fundamente fiziologice), religiozitatea, tipul de educație primită și venitul (variabile socioeconomice și culturale). În urma consultării literaturii de specialitate, putem afirma că prezentul studiu este unul dintre puținele studii relevante realizate în România, care încearcă să stabilească o legătură între comportamentul periculos și variabilele

mai sus menționate. Datorită diferențelor interculturale, considerăm această abordare binevenită pentru a observa dacă pattern-ul identificat de cercetătorii din străinătate se verifică și în cazul studenților din orașul Timișoara.

Comportamentul periculos

O delimitare terminologică trebuie făcută între comportamentul riscant (risk behavior) și comportamentul periculos (reckless behavior). Primul presupune practicarea unor comportamente excitante, aventuroase, dar legale, ca de exemplu alpinismul sau skateboarding-ul. Cel de-al doilea implică tot comportamente aventuroase, stimulante, ce implică o doză de risc, dar ilegale, precum consumul de substanțe, promiscuitate sexuală sau condusul mașinii la viteze mari (Bradley și Wildman, 2002). În cercetarea de față abordăm patru aspecte ale comportamentului periculos: consumul de alcool, de droguri soft (de exemplu marijuana), de țigări și varietatea mare de parteneri sexuali. Deși consumul de alcool sau de țigări nu se încadrează în descrierea de mai sus a conceptului, noi avem motive să îl considerăm ca atare. În primul rând, consumul de țigări este primul pas, de obicei, ce conduce la consumul de droguri (Ahmed, N. U., Ahmed, N. S., Bennett și Hinds, 2002) sau se asociază cu consumul de marijuana. În al doilea rând, este în sine un comportament periculos prin consecințele pe care le are asupra stării de sănătate a fumătorului. Consumul de alcool, la rândul său, se asociază de cele mai multe ori cu alte aspecte ale comportamentului periculos, ca de

exemplu condusul mașinii la viteze mari sau sexul neprotejat.

Nevoia de senzații

Nevoia de senzații este o trăsătură de personalitate care corelează pozitiv cu comportamentul riscant (Horvath și Zuckerman apud Rolison și Scherman, 2003). Conceptul este definit ca: "nevoia de senzații și experiențe noi, complexe, intense și disponibilitatea de a-și asuma riscuri de dragul unor asemenea experiențe" (Zuckerman, 2004, p. 17). Este o trăsătură de personalitate cu puternice fundamente genetice și este influențată de o serie de mediatori biochimici, în special monoaminoxidază (MAO) (Martens, 2000; Stacy, Newcomb și Bentler, 1991; Stephenson și Helme, 2006; Zuckerman, 2004). Există o serie de corelații între nevoia de senzații și participarea în sporturi extreme (Boyd și Mi-Sook, 2007; Zuckerman, 2004), consumul de droguri, alcool, țigări (Arnett; Baker, Beer și Beer; Kraft și Jostein, apud Frankenberger, 2004; Donohew, Palmgeen și Puzles Lorch, 1994; Levine și Kozak, apud Arnett și Balle-Jensen, 1993; Zuckerman și colaboratorii, apud Pilkington, Richardson și Utley, 1988; Zuckerman, 2004; Zuckerman, apud Carver, 2005). În plus, căutătorii de senzații au o activitate sexuală mai variată și mai intensă (Arnett și Balle-Jensen, 1993; Carver, 2005; Zuckerman, 2004). Date fiind aceste caracteristici ale nevoii de senzații, este plauzibil ca aceasta să se asocieze pozitiv cu un comportament periculos. De exemplu, ne așteptăm ca un nivel ridicat al nevoii de senzații să coreleze cu un număr ridicat de parteneri sexuali.

Religiozitate, tip de educație și venit

Studiile de specialitate pun în evidență o corelație negativă între consumul de droguri (în special cele soft, ca de exemplu marijuana), țigări, alcool și religiozitate (Adamczyk și Palmer, 2008; Chitwood, Weiss și Leukefeld, 2008; Ellison, Bradshaw, Rote, Storch și Trevino, 2008; Simons, L. G., Simons, R. L. și Conger, 2004; Uecker, Regnerus și Vaaler, 2007; Wallace, Jr. și colaboratorii, 2007). Religiozitatea este un fenomen care a fost conceptualizat în diferite moduri, totuși, în literatura de resort nu s-a stabilit în unanimitate care este cea mai bună modalitate de conceptualizare sau de măsurare a acesteia. Religiozității îi sunt atribuite mai multe dimensiuni: religiozitate organizațională, afilierea religioasă, religiozitate subiectivă, credință religioasă, religiozitate nonorganizațională, religiozitate ca mecanism de coping, spiritualitate, religiozitate multidimensională (Chitwood și colaboratorii). În cercetarea de față s-a operaționalizat dimensiunea religiozității subiective, adică maniera în care indivizii se autoevaluează ca fiind religioși. Este vorba mai mult de o autopercepție a gradului de religiozitate decât o măsură obiectivă, reală. Considerăm că această abordare este mult mai prolifică comparativ cu celelalte opțiuni, întrucât pentru studenți sunt mai importante credințele religioase personale decât practicile religioase per se (Ellison și colaboratorii). Este de interes, în acest context, de observat măsura în care o persoană care se consideră mai religioasă se va angaja în acțiuni și comportamente periculoase.

Educația, familia și religia sunt considerate variabile care afectează atitudinile și comportamentul sexual. Cu toate că s-ar putea crede că, în zilele de astăzi, importanța

familiei și a religiei a suferit modificări considerabile în influența exercitată asupra atitudinilor și comportamentului sexual, datorită ratei crescute a relațiilor sexuale premaritale și a liberalizării atitudinilor cu privire la sex, totuși studiile de specialitate evidențiază implicarea religiozității în comportamentul sexual. Studenții mai puțin religioși au atitudini mai deschise, sunt mai permissivi cu privire la sex, au un număr mai mare de parteneri sexuali și o frecvență mai mare a contactelor sexuale (Davidson, Moore și Ullstrup; Meier, apud Davidson, Moore, Earle și Davis, 2008; Billy, Brewster și Grady, 1994). Persoanele puțin religioase au un număr mai mare de parteneri sexuali și își încep viața sexuală la vârste mai fragede (Christopher și Sprecher, apud Davidson și colaboratorii; Rostosky, Regnerus și Comer Wright, 2003). În ceea ce privește legătura dintre consumul de alcool și primul contact sexual lucrurile sunt foarte interesante: 17% dintre femei și 22% dintre bărbați declară ca au fost "chiar beți" la primul lor contact sexual (Sprecher și colaboratorii, apud Davidson și colaboratorii). Date fiind aceste evidențe, ne așteptăm ca religiozitatea autopercepută să se asocieze negativ cu un comportament periculos.

Teorii precum cea a învățării sociale, a socializării primare, a comportamentului problemă, explică legătura dintre educația primită în familie și implicarea în consumul de alcool, țigări și droguri. Este mult mai probabil faptul că adolescenții care își percep părinții ca fiind mai permissivi, vor consuma alcool și droguri (Claes și colaboratorii, 2005). Pe de altă parte, apropierea și căldura relațiilor dintre copil și părinți reduc riscul consumului de droguri, alcool și țigări (Bailey, Ennett și Ringwalt; Cohen, Richardson și LaBree; Kafka și London, apud Powell și Chaloupka, 2007). Cu toate acestea, absența unor reguli clar definite se asociază cu un consum de alcool, de țigări și de droguri în rândul adolescenților (Brook, Lukoff și Whiteman; Dishion; Keyes; Landsverk; Vicary și Lenner, apud Bahr, Maughan, Marcos și Li, 1998; Jackson; Cohen, Richardson și LaBree, apud Powell și Chaloupka, 2007). Familia influențează și ea comportamentul sexual al adolescenților: comunicarea între mamă și fiică este un predictor al începerii vieții sexuale (Pick și Palos, 1995). Date fiind aceste considerente, presupunem că o educație mai liberală, permisivă, nonrestrictivă va corela pozitiv cu manifestarea unui comportament periculos.

Venitul este și el implicat în consumul de țigări și de alcool. Cu cât crește venitul, cu atât crește și consumul de alcool, în timp ce consumul de țigări scade (Blum și colaboratorii, 2000). În ceea ce privește relația dintre venit și istoria personală de contacte sexuale, acesta se prezintă în sens invers. Un venit crescut se asociază cu un număr mai redus de contacte sexuale (Blum și colaboratorii). Ne așteptăm să existe o legătură între venitul familiei și implicarea în comportamente periculoase.

Obiective și ipoteze ale studiului

Obiectivul acestei cercetări este de a evidenția posibilele legături dintre nevoia de senzații, venitul familiei, tipul de educație primită în copilărie, nivelul religiozității autopercepute al unei persoane, și comportamentele periculoase. Consecutiv acestui obiectiv au fost stabilite următoarele ipoteze:

1. Nivelul nevoii de senzații se va asocia pozitiv cu numărul de parteneri sexuali.

2. Gradul de religiozitate autopercepută va corela negativ cu consumul de droguri soft.

3. Un tip de educație permisivă și liberală primită în familie va corela pozitiv cu consumul de droguri soft.

4. Între venitul familiei și consumul de alcool va exista o asocieră pozitivă.

Metodă

Participanți

Prezenta lucrare este o cercetare non-experimentală corelațională; la acest studiu au participat voluntar un număr de 76 de studenți (46 de femei și 30 de bărbați), cu vârsta cuprinsă între 19 și 25 de ani, media de vârstă fiind de 22 ani.

Instrumente

Chestionarul Stil de Viață, pentru identificarea particularităților stilului de viață (chestionarul a fost realizat de către autori, pentru această cercetare); itemii folosiți - 10 la număr, au fost inspirați dintr-un chestionar folosit pentru o cercetare legată de stilul de viață și starea de sănătate a studenților din S.U.A. (Hicks și Miller, 2006), iar aspectele vizate de aceștia cuprind caracteristicile esențiale ale stilului de viață al unei persoane: *numărul de ieșiri săptămânale în oraș - baruri, cluburi etc., frecvența consumului de băuturi alcoolice, numărul de țigări consumate pe zi, frecvența săptămânală a consumului de cafea/băuturi energizante, frecvența consumului de droguri soft - marijuana, hașiș, frecvența consumului de droguri hard - ecstasy, cocaină, heroină, LSD etc., frecvența consumului de produse de tip fast-food, media orelor de somn pe zi, frecvența săptămânală a practicării activităților fizice și numărul de parteneri sexuali din ultimele 3 luni*. Chestionarul folosește pentru răspuns scale de tip Likert cu 4, 5 și 6 variante de răspuns; itemii chestionarului pot fi folosiți pentru a vedea diferențele dintre frecvențele răspunsurilor (chestionarul se găsește în Anexa 1). Din acest chestionar s-au extras 4 itemi care măsoară comportamentul periculos. Este vorba de: consumul de alcool, țigări, droguri soft și varietatea partenerilor sexuali.

Scala nevoii de senzații, pentru măsurarea nivelului de încercare a senzațiilor noi (scala reprezintă versiunea tradusă a *Sensation seeking scale*, forma V, dezvoltată de Zuckerman și colab., în anul 1978); scala are 40 de itemi, care sunt împărțiți în 4 subscale: *dezinhibiție, căutarea de experiențe noi, susceptibilitate la plictiseală și căutarea de aventură și de entuziasm*. Pe eșantionul folosit în această cercetare, s-a obținut o consistență internă de .85, pe întreaga scală.

Fișa de informații generale (fișa a fost construită de către autori pentru această cercetare, în scopul colectării unor date generale cu privire la participanți, cât și pentru obținerea informațiilor legate de variabilele de interes pentru cercetare: venitul, tipul de educație primită în copilărie și nivelul de religiozitate auto-apreciat); participanții trebuiau să completeze inițialele numelui și a prenumelui, vârsta, sexul, universitatea, facultatea, anul de studiu, tipul de locuință, venitul total al familiei pe ultima lună, numărul de membri al familiei, ultimul nivel de educație absolvit de părinți, tipul de educație primită în copilărie și nivelul de religiozitate auto-apreciat; dintre acestea, variabilele de interes pentru acest studiu au fost

măsurate astfel: venitul total al familiei pe ultima lună - scală Likert cu 5 variante, de la venit scăzut către venit ridicat, tipul de educație primită în copilărie - scală Likert cu 5 variante, de la educație foarte strictă spre educație foarte liberă, și nivelul de religiozitate auto-apreciat - scală Likert cu 4 variante, de la religiozitate foarte scăzută către foarte ridicată; fișa se găsește în Anexa 2.

Procedură

Toate probele au fost aplicate tuturor subiecților; unii participanți au primit testele în format hârtie, iar alții le-au primit în formă electronică, prin intermediul e-mailului. Prelucrarea statistică a datelor a fost realizată cu ajutorul programului SPSS for Windows 11.0, iar calcularea mărimii efectului și a puterii statistice a cercetării a fost realizată cu programul PowerStaTim 1.0.

Rezultate

Pentru testarea ipotezelor acestui studiu a fost folosit coeficientul de corelație ρ Spearman; această alegere a fost făcută din cauza faptului că datele culese prin *Chestionarul Stil de Viață*, legate de comportamentele periculoase, sunt de tip ordinal; cum fiecare ipoteză include o corelație între un tip de comportamente periculoase și o altă variabilă (de tip numeric sau ordinal), folosirea unui test statistic parametric (r Pearson) nu era posibilă. Din cauza folosirii unui test statistic nonparametric pentru testarea tuturor ipotezelor acestei cercetări, indicatorii statistici de mărime a efectului sau de putere statistică (calculați la pragul de semnificație de .05) nu au aceeași valoare pe care ar fi avut-o dacă ipotezele lucrării ar fi fost verificate prin teste statistice parametrice; totuși, valorile acestor indicatori merită luate în seamă, chiar dacă au mai mult un caracter informativ.

Prezentăm în Tabelul 1.1 corelațiile obținute între cele patru aspecte ale comportamentului periculos vizate și celelalte variabile ale studiului:

Tabel 1.1. Corelațiile dintre cele patru aspecte ale comportamentului periculos vizate și celelalte variabile ale studiului

	Consum de alcool	Consum de țigări	Consum de droguri soft	Variatatea partenerilor sexuali
Nevoia de senzații	.50***	.23*	.54***	.39***
Nivelul de religiozitate autopercepută	-.45***	-.48***	-.51***	-.13
Tip de educație primită în copilărie	.08	-.14	.21*	-.06
Venitul familiei	.30**	.19	.18	.02

* Corelația este semnificativă la pragul de semnificație .05

** Corelația este semnificativă la pragul de semnificație .01

*** Corelația este semnificativă la pragul de semnificație .001

În vederea testării primei ipoteze, analiza statistică a indicat un ρ (74) = .39, $p < .001$. Un asemenea rezultat indică existența unei legături pozitive între nevoia de senzații și varietatea partenerilor sexuali. Mai departe, s-a recurs la calcularea coeficienților de corelație ρ Spearman și pentru studierea relației dintre consumul de

droguri soft, alcool, țigări și nevoia de senzații. S-au obținut următorii coeficienți: $\rho(74) = .54, p < .001$ pentru consumul de droguri soft, $\rho(74) = .50, p < .001$ pentru consumul de alcool, $\rho(74) = .23, p < .05$ pentru consumul de țigări. Aceste rezultate susțin ideea generală conform căreia nevoia de senzații se asociază în mod pozitiv cu comportamentele periculoase. Pentru a ne asigura că variabila gen nu ne influențează rezultatele obținute, am calculat diferențele dintre bărbați și femei pe dimensiunea nevoii de senzații. Rezultatul, $t(74) = 2.37, p < .05$, indică prezența unor diferențe de gen în manifestarea nevoii de senzații, bărbații înregistrând un nivel mai mare al nevoii de senzații comparativ cu femeile. Analiza de mărime a efectului și putere statistică (realizată pentru corelația dintre nevoia de senzații și varietatea partenerilor sexuali) relevă un efect puternic ($r^2 = .15$), și o putere statistică foarte mare (.97).

În testarea celei de-a doua ipoteze am obținut un $\rho(74) = -.51, p < .001$. Prin urmare, putem afirma că scorul ridicat pe dimensiunea religiozității autopercepute se asociază cu un scor scăzut la consumul de droguri soft. Pentru investigarea relației dintre celelalte aspecte ale comportamentului periculos și nivelul religiozității autopercepute s-au calculat valorile următorilor coeficienți de corelație ρ Spearman: $\rho(74) = -.45, p < .001$ pentru consumul de alcool, $\rho(74) = -.48, p < .001$ pentru consumul de țigări, și $\rho(74) = -.13, p > .05$ pentru varietatea partenerilor sexuali. Analiza de mărime a efectului și putere statistică (realizată pentru corelația dintre nivelul religiozității autopercepute și consumul de droguri soft) relevă un efect foarte puternic ($r^2 = .26$), și o putere statistică maximă (1.00). Per general, aceste rezultate indică corelația negativă între consumul de droguri soft, alcool, țigări și nivelul religiozității autopercepute.

Pentru investigarea relației dintre educația parentală primită și consumul de droguri soft, coeficientul de corelație ρ Spearman a avut următoarea valoare: $\rho(74) = .21, p < .05$. Rezultatul indică asocierea pozitivă dintre consumul de droguri soft și educația de tip liberal. În ceea ce privește legăturile dintre celelalte variabile ale comportamentului periculos și educația primită acasă, acestea nu se prezintă semnificative statistic: $\rho(74) = .08, p > .05$ la dimensiunea consum de alcool, $\rho(74) = -.14, p > .05$ la dimensiunea consum de țigări, $\rho(74) = -.06, p > .05$ la dimensiunea număr de parteneri sexuali. Prin urmare, deși au rezultat niște corelații negative interesante între variabilele în cauză, acestea nu se prezintă semnificative statistic. Considerăm astfel că nu există o legătură semnificativă între educația parentală și aspecte ale comportamentului periculos precum consumul de alcool, de țigări și numărul de parteneri sexuali. Nu în ultimul rând, analiza de mărime a efectului și putere statistică a acestei ipoteze relevă un efect mediu ($r^2 = .05$), și o putere statistică moderată (.60).

Mai departe, s-a calculat coeficientul de corelație ρ Spearman în vederea identificării unei relații între venit și consumul de alcool, $\rho(74) = .30, p < .01$. Acest lucru se traduce prin considerarea faptului că pe măsură ce crește venitul crește și consumul de alcool. Celelalte dimensiuni investigate se prezintă în relație cu venitul în următorul mod: $\rho(74) = .19, p > .05$ pentru dimensiunea consum de țigări, valoare nesemnificativă din punct de vedere statistic, iar între venit și consumul de droguri soft lucrurile stau în mod asemănător, identificându-se tot o corelație nesemnificativă între cele două aspecte, $\rho(74) = .18, p > .05$. Ultima dimensiune a comportamentului

periculos care, de asemenea, nu se asociază semnificativ statistic cu venitul este numărul partenerilor sexuali: $\rho(74) = .02, p > .05$. Analiza de mărime a efectului și putere statistică a acestei ipoteze relevă un efect mediu-puternic ($r^2 = .09$), și o putere statistică optimă (.85).

Discuții

Rezultatele oferă suport predicției formulate de noi în ceea ce privește legătura pozitivă dintre nevoia de senzații și numărul de parteneri sexuali avuți în ultimele trei luni. Per ansamblu, și celelalte dimensiuni ale conceptului de comportament periculos abordate în prezenta cercetare se află în legătura cu nevoia de senzații. Acest lucru nu frapază, date fiind rezultatele altor cercetări, realizate în occident, care merg în aceeași direcție - pun în evidență asociația pozitivă între nevoia de senzații și numărul mare de parteneri sexuali, varietatea acestora (Arnett și Balle-Jensen, 1993; Carver, 2005; Zuckerman, 2004). Rezultatele acestea indică faptul că nevoia de senzații, ca trăsătură de personalitate, este implicată în manifestarea unui comportament riscant. Se poate vorbi și de o predispoziție spre un comportament periculos datorită substratului fiziologic al nevoii de senzații, având ca și premisă asociația pozitivă dintre această trăsătură de personalitate și numărul de parteneri sexuali, consumul de alcool, țigări și droguri soft.

A avea experiențe sexuale cu multe persoane într-o perioadă scurtă de timp oferă senzații noi, inedite, intense și interesante. A întreține relații sexuale cu mai mulți parteneri într-o perioadă relativ scurtă de timp implică trăiri, senzații mai intense decât cele trăite cu un partener stabil. Aceste trăiri sunt dorite de căutătorul de senzații, iar una din modalitățile de satisfacere a acestei nevoi este comportamentul sexual dezorganizat.

Este de așteptat ca nevoia de stimuli noi, intensi, complecși, disonanți a căutătorului de senzații să fie satisfăcută printr-un consum de alcool și droguri soft. Consumul de droguri soft determină modificări ale senzațiilor și percepțiilor, produce o stare de euforie, dezinhibiție comportamentală, de cele mai multe ori. Fluxul ideatic ia amploare, moment în care consumatorul de marijuana intră „în trip-ul lui”. La toate aceste stări subiective pe care le induce consumul de marijuana sau hașiș se adaugă trăiri legate de considerente obiective. În România consumul de droguri soft este interzis; astfel consumatorii se văd puși în situația de a fuma pe ascuns, în locuri destul de izolate, existând mereu posibilitatea de a fi surprinși de poliție. Consumul de substanțe amplifică percepțiile și generează un fel de stare paranoică, care persistă și la câteva ore după consumul propriu-zis, în care consumatorul consideră că toată lumea știe că „a fumat” și resimte o frică intensă de a nu suporta consecințe legale. Toate aceste stări sunt trăite la intensitate maximă și satisfac în totalitate nevoia de stimulare a căutătorului de senzații. Alcoolul produce și el stări specifice: dezinhibiție, euforie, stare de excitație. În astfel de stări, datorită în special dezinhibiției comportamentale, indivizii respectivi fac o serie de lucruri pe care în mod normal nu ar avea curajul să le facă. Asocierea pozitivă dintre nevoia de senzații și consumul de țigări se explică în felul următor: căutătorul de senzații nu se dă în lături de la experiențe noi și intense. Primele încercări de a fuma se datorează curiozității, ineditului. În plus, primele țigări produc o ușoară stare de amețeală și euforie, care dispare în scurt

timp pe măsură ce se instalează obișnuința, și, odată cu aceasta, dependența.

Aceste rezultate, observate pe populație studențească din Timișoara sunt identice cu cele observate de cercetătorii străini (Arnett și Balle-Jensen, 1993; Arnett; Baker, Beer și Beer; Kraft și Jostein, apud Frankenberger, 2004; Donohew, Palmgeen și Puggles Lorch, 1994; Levine și Kozak, apud Arnett și Balle-Jensen, 1993; Zuckerman și colaboratorii, apud Pilkington, Richardson și Utley, 1988; Zuckerman, 2004; Zuckerman, apud Carver, 2005). Această stare de fapt se explică pe fondul puternicelor fundamente genetice ale acestei trăsături de personalitate și care suportă influențele mediului într-o mult mai mică măsură. Deși există autori (Strelau și Kaczmarek, 2004) care susțin biasarea culturală a probei Sensation Seeking Scale în statele fostului bloc comunist, rezultatele studiului oferă informații care nu validează această asumptie.

În ceea ce privește relația dintre nivelul religiozității autopercepute și consumul de droguri, situația se prezintă în felul următor: persoanele religioase nu se angajează în activități care implică consumul de droguri, pe de o parte datorită ideilor și principiilor după care își trăiesc viața, iar pe de altă parte cantității mari de timp pe care îl alocă acestui comportament religios, care implică participarea la slujbele religioase, rugăciuni și alte activități specifice acestui comportament. În plus, biserica se pronunță împotriva unui astfel de comportament. Mai mult, dacă persoanele se autopercep ca fiind religioase, ele aderă la o serie de norme implicite inoculate fie de familie, în timpul socializării primare, fie de comunitatea în care trăiesc, în timpul socializării secundare. Acestea sunt foarte rezistente la schimbare și modelează atitudinile și comportamentul individului. Prin urmare, este de așteptat ca persoanele care se autodefinesc ca fiind religioase să fie puternic motivate să nu se implice în practicarea unor comportamente periculoase, ca de exemplu consumul de droguri, alcool, țigări.

La polul opus, când nivelul religiozității scade, crește consumul de droguri. Prin urmare, persoanele mai puțin religioase se angajează mai frecvent în activități de consum de droguri. Aceasta se poate datora, pe de o parte, lipsei normelor implicite despre care am amintit mai sus, iar pe de altă parte modulului de petrecere a timpului liber sau a anturajului.

Pattern-ul observat în cazul relației dintre consumul de droguri soft și nivelul religiozității autopercepute se prezintă identic și în cazul consumului de alcool sau de țigări. Prin urmare, atunci când nivelul religiozității crește, consumul de alcool și tutun scade. Astfel, persoanele cu un nivel înalt al religiozității consumă în mai mică măsură alcool sau tutun. Aceasta se poate datora ideilor și principiilor după care își ghidează viața, idei conform cărora a consuma alcool și țigări este un mare păcat, idei pe care le susține și încurajează și biserica, cu atât mai mult cu cât avem în vedere nivelul autoevaluat al religiozității. Pe de altă parte, teama de a nu strica legătura strânsă și comuniunea cu divinitatea poate fi o piedică în fața acestor vicii. Se poate astfel afirma că religiozitatea poate funcționa pe post de buffer în inițierea unor comportamente periculoase. Prin urmare, în cazul relației dintre religiozitatea autopercepută și consumul de droguri soft, alcool și țigări, tiparul observat pe populație studențească este identic cu cel observat de cercetătorii străini (Adamczyk și Palmer, 2008; Chitwood, Weiss și Leukefeld, 2008; Ellison, Bradshaw, Rote, Storch și Trevino, 2008;

Simons, L. G., Simons, R. L. și Conger, 2004; Uecker, Regnerus și Vaaler, 2007; Wallace, Jr. și colaboratorii, 2007), lucru explicat prin operaționalizarea religiozității autopercepute ca măsură subiectivă.

Studiul prezent nu a reușit să pună în evidență existența unei legături între nivelul religiozității autopercepute și numărul de parteneri sexuali avuți în ultimele trei luni, contrar rezultatelor unor cercetări derulate în afara granițelor țării (Davidson, Moore și Ullstrup; Meier, apud Davidson, Moore, Earle și Davis, 2008; Billy, Brewster și Grady, 1994). Acest lucru poate fi pus pe seama faptului că activitatea sexuală este o nevoie bazală a omului ce se cere satisfăcută. Pe de altă parte, lipsa existenței unei corelații poate fi pusă și pe seama răspunsului dezirabil al participanților, dacă întrebarea a fost percepută ca fiind invazivă.

În ceea ce privește legătura anticipată între educație și consumul de droguri, aceasta este susținută de studiul de față, un stil de educație mai liberal asociindu-se cu consumul de droguri soft. Între celelalte aspecte ale comportamentului periculos: consumul de alcool, țigări și numărul de parteneri sexuali din ultimele trei luni și educația de factură liberală nu au fost puse în evidență legături. Rezultatele prezente vin în contradicție cu cele observate de cercetătorii străini (Brook, Lukoff și Whiteman; Dishion; Keyes; Landsverk; Vicary și Lenner, apud Bahr, Maughan, Marcos și Li, 1998; Jackson; Cohen, Richardson și LaBree, apud Powell și Chaloupka, 2007). O posibilă explicație rezidă în diferențele dintre legislația din România și cea din SUA, țară din care provin majoritatea cercetărilor citate. Aici consumul de alcool este permis începând cu vârsta de 21 de ani, iar consumul de țigări, începând cu vârsta de 18 ani în unele state, sau 19 ani în altele (Alabama, Alaska, New Jersey, Utah, Nassau, Suffolk, și Onondaga Counties în New York). Prin urmare, incongruențele dintre rezultatele studiului nostru și celelalte studii se pot datora, considerăm noi, faptului că dintre cele patru dimensiuni ale comportamentului riscant, consumul de droguri soft este singura practică ilegală, pedepsită prin lege, în țara noastră, începând cu vârsta de 18 ani. Astfel faptul că părinții au practicat un stil mai liberal, nonrestrictiv contează numai în consumul de droguri soft. Concluzia care se poate trage este că, în ceea ce privește populația de studenți din Timișoara, stilul de educație practicat de părinți se află în legătură doar cu consumul de droguri soft și nu cu cel de alcool, țigări sau cu numărul de parteneri sexuali.

Referitor la relația dintre venitul familiei și consumul de alcool, rezultatele arată că pe măsură ce venitul familiei crește, crește și consumul de alcool, la fel ca și în rezultatele descrise în studiile din străinătate (Blum și colaboratorii, 2000). Acest lucru poate fi explicat prin aceea că a avea un nivel financiar mai ridicat crește puterea de cumpărare și modelează prin aceasta comportamentul de consum.

Având în vedere că participanții la studiu sunt studenți, prevalența consumului de alcool este ridicată în rândurile acestora. Mediul universitar oferă un spațiu aproape ideal atât pentru cultivarea unor noi interese, cât și pentru a perfectă și a consolida activitățile de timp liber deja desfășurate. Studenții care au un venit mai ridicat își permit să investească mai mult în activitățile de timp liber, prin urmare este foarte probabil ca numărul de localuri (cluburi, baruri) pe care le frecventează să fie mai crescut decât a celor cu un venit mai modest. Totodată, conștienți fiind de posibilitățile lor financiare,

primii pot alege în mai mare măsură să frecventeze aceste localuri mai des decât cei ce nu au astfel de posibilități. De asemenea, studenții care au un venit ridicat ar putea alege să consume băuturi mai complexe, dar care au un conținut de alcool mai scăzut (diverse cocktail-uri), cu frecvență mai ridicată, deși au un preț mai mare decât băuturile alcoolice simple.

În altă ordine de idei, nivelul venitului nu pare să modeleze și consumul de droguri soft. Aceste substanțe sunt ilegale în țara noastră, prin urmare nu sunt nici ieftine, nici accesibile; astfel, marea majoritate a celor care nu le-au încercat este posibil să argumenteze aceasta prin lipsa de mijloace care să le permită acest lucru. Cunoscând și faptul că aceste substanțe pot crea dependență, studenții nu își asumă riscul de a investi într-un comportament de consum care știu că le poate fi dăunător. Mai mult, accesul la aceste substanțe se face cu o multă mai mare dificultate, dată fiind ilegalitatea lor.

Un argument asemănător poate fi adus și în cazul consumului de țigări, care, deși sunt un produs legal, pot genera adicție. Prin urmare, preocuparea studenților pentru starea lor de sănătate poate determina alegerea de a nu iniția un astfel de comportament. Dacă totuși acest lucru se întâmplă, ei vor continua să fumeze, punând pe planul al doilea posibilitățile financiare, deoarece nevoia de nicotină este una încadrabilă la baza piramidei trebuințelor conceptualizată de Maslow (1973), prin urmare se manifestă independent de voința persoanei. Astfel, nivelul venitului, ca nevoie superioară de realizare, nu modelează nevoia de a consuma tutun. Aceste rezultate vin în contradicție cu cele realizate în străinătate, unde nivelul venitului coreleză negativ cu consumul de țigări (Blum și colaboratorii, 2000). Deși studiile arată că relația dintre venit și istoria de contacte sexuale este una negativă, rezultatele studiului de față o prezintă ca fiind nesemnificativă. Această stare de fapt își găsește argumentarea în aceea că motivația sexuală reprezintă o nevoie bazală, care se cere satisfăcută indiferent de condiția materială a partenerilor și adesea fără ca nevoia superioară de intimitate să apară (Maslow, 1973). Atracția fizică dintre indivizi, la această vârstă, este intensă și focalizată pe obținerea plăcerii, lăsând deoparte satisfacerea nevoilor superioare. Altă explicație în ceea ce privește diferențele între tiparul identificat în cercetările străine și cea prezentă se referă la diferența de resurse financiare între cele ale studenților străini și a studenților din România, care sunt net superioare în favoarea primilor.

În urma demersului realizat, putem afirma că în ceea ce privește grupul luat în studiu, creșterea nivelului venitului se asociază pozitiv cu o creștere a frecvenței comportamentelor periculoase în rândul studenților doar în ceea ce privește consumul de alcool. Acest lucru poate fi pus pe seama faptului că, dintre comportamentele studiate, consumul de alcool este cel mai puțin riscant din punct de vedere al apariției adicției și, mai mult, este legal.

Băuturile alcoolice, ca și substanțe non-adictive, sunt consumate de marea majoritate a studenților în cadru social, prin urmare resursele financiare modelează semnificativ acest comportament de consum, spre deosebire de tutun și droguri soft, care, pe lângă faptul că induc dependență, sunt consumate atât în cadrul social, cât și privat.

Limite

Cercetarea de față prezintă unele limite. O primă limită ce se pretează a fi amintită rezidă în maniera de operaționalizare a religiozității autopercepute și a tipului de educație. S-ar fi putut utiliza măsurători mai specifice, exacte. În al doilea rând, o serie de alte variabile corelează cu consumul de alcool, droguri, țigări și cu numărul de parteneri sexuali, ca de exemplu locuința și numărul de membri ai familiei. În plus, o sensibilitate a studiului sunt răspunsurile dezirabile social. Itemii sunt formulați într-un mod destul de intruziv, ceea ce poate conduce la modificări în răspunsurile date. La acestea se adaugă un număr redus de participanți (N=76). Foarte probabil, dacă s-ar crește numărul de subiecți ar crește șansele detectării unor alte relații între variabilele studiului, în cazul în care acestea există.

Valoare aplicativă

Studiul nostru arată că atât credințele religioase cât și tipul de educație primit în copilărie au implicații în consumul de droguri soft de către studenți. Datele furnizate pot fi utilizate în dezvoltarea de programe de intervenție în stoparea comportamentului adictiv în ceea ce privește consumul de droguri soft. De asemenea, pot fi realizate programe de educație socială în cazul consumului de alcool, atât în relație cu nivelul venitului, cât și cu nevoia de senzații.

Direcții viitoare de cercetare

Cercetări viitoare ar putea aborda problema diferențelor dintre studenții care au un comportament periculos și cei care nu afirma astfel de comportamente. De asemenea, un studiu longitudinal, care să arate evoluția acestui tip de comportament de-a lungul mai multor etape de vârstă, precum și a influenței schimbării mediului de viață odată cu plecarea la facultate, în alt oraș decât cel de origine, asupra comportamentului periculos, este o modalitate de a completa date obținute de noi.

O altă direcție de studiu se poate concentra nu doar pe frecvența comportamentelor periculoase, ci și pe tipul și cantitatea de alcool, tutun și droguri soft consumate.

Concluzii

Rezultatele studiului arată existența unei legături pozitive între nevoia de senzații și consumul de droguri soft, alcool și țigări, căutătorii de senzații găsind în a consuma astfel de substanțe exact acele experiențe noi și inedite pe care le caută.

De asemenea, s-a constatat existența unei legături negative între nivelul autoperceput de religiozitate și consumul de alcool, tutun și droguri soft, ceea ce indică persoanele mai puțin religioase ca angajându-se în activități ce presupun consumul unor astfel de substanțe, în vreme ce persoanele religioase se implică mai puțin în astfel de comportamente.

În ceea ce privește educația, faptul că părinții au practicat un stil mai liberal, nonrestrictiv contează numai în consumul de droguri soft.

Pe de altă parte, s-a constatat existența unei legături între venit și consumul de alcool, ceea ce sugerează faptul că persoanele cu un nivel ridicat al venitului sunt predispușe spre consumul de alcool.

Per ansamblu, putem afirma că studiul de față se greează pe ideile vehiculate de teoria comportamentului problemă. După cum s-a pus în evidență, și în România, implicarea într-un comportament periculos este mediată de o serie variabile, ce țin atât de factori individuali, cât

și de factori obiectivi, sociali. Astfel, un demers constructiv în acest sens trebuie să uziteze de o abordare multidimensională, la mai multe niveluri (individual și social).

Bibliografie

- Agencia Națională Antidrog (2007). Site-ul <http://www.ana.gov.ro/rom/Interior%20carte%20ROM.pdf> Găsit la data de 20.04.2009.
- Ahmed, N. U., Ahmed, N. S., Bennett, C. R., Hinds, J. E. (2002). Impact of a Drug Abuse Resistance Education (D. A. R. E.) Program in Preventing the Initiation of Cigarette Smoking in the Fifth- and Sixth Grade Students. *Journal of the National Medical Association*, 94(4), 249-256.
- Adamczyk, A., Palmer, I. (2008). Religion and Initiations into Marijuana Use: The Deterring Role of Religious Friends. *Journal of Drug Issues*, 3 (83),717-741.
- Arnett, J. (1995). The Young and the Reckless: Adolescent Reckless Behavior. *Current Directions in Psychological Science*, 67-41
- Arnett, J., Balle-Jensen, L. (1993). Cultural bases of risk behavior: Danish adolescents. *Child Development*, 64, 1842-1855.
- Bahr, J. S., Maughan, S. L., Marcos, C. A., Li, B. (1998). Family, Religiosity, and the Risk Adolescent Drug Use. *Journal of Marriage and Family*, 4 (60), 979-992.
- Blum, R. W., Beuhring, T., Shew, M. L., Bearinger, L. H., Sieving, R. E., Resnick, M. D. (2000). The Effects of Race/Ethnicity, Income, and Family Structure on Adolescent Risk Behaviors. *American Journal of Public Health*, 90 (12), 1879-1884.
- Boyd, M. P., Mi-Sook K. (2007). Goal orientation and sensation seeking in relation to optimal mood states among skateboarders. *Journal of Sport Behavior*, 30 (1), 21-35.
- Bradley, G., Wildman, K. (2002). Psychosocial Predictors of Emerging Adults Risk and Reckless Behaviors. *Journal of Youth and Adolescence*, 4 (31), 253-265.
- Carver, S. C. (2005). Impulse and constraint: perspectives from personality psychology, convergence with theory in other areas, and potential for integration. *Personality and Social Psychology Review*, 9 (4), 312-333.
- Chitwood, D. C., Weiss, M. L., Leukefeld, C. G. (2008). A Systematic Review of Recent Literature on Religiosity and Substance Use. *Journal of Drug Issues*, 3 (83), 653-688.
- Claes, M., Lacourse, E., Ercolani, A. P., Pierro, A., Leone, L., Presachi, F. (2005). Parenting, Peer Orientation, Drug Use, and Antisocial Behavior in Late Adolescence: A Cross-National Study. *Journal of Youth and Adolescence*, 5 (34), 401-405.
- Cubbins, A. L., Klepinger, H. D. (2007). Childhood Family, Ethnicity, and Drug Use Over the Life Course. *Journal of Marriage and Family*, 3 (69), 810-829.
- Davidson, J. K. Sr., Moore, B. N., Earle, R. F., Davids, R. (2008). Sexual Attitudes and Behavior at Four Universities: Do Region, Race, and/or Religion Matter?. *Adolescence*, 43 (170), 189-220.
- Ellison, G. C., Bradshaw, M., Rote, S., Storch, J., Trevino, M. (2008). Religion and Alcohol use Among College Students: Exploring the Role of Domain Specific Religious Salience. *Journal of Drug Issues*, 3 (83), 821-846.
- Frankenberger, K. D. (2004). Adolescent egocentrism, risk perceptions and sensation seeking among smoking and nonsmoking youth. *Journal of Adolescent Research*, 19 (5), 576-590.
- Hicks, T., Miller, E. (2006). College Life Styles, Life Stressors and Health Status: Differences Along Gender Lines. *Journal of College Admission*, 192 (2), 22-29.
- Martens, W. H. J. (2000). Antisocial and psychopathic personality disorders: causes, course, and remission—a review article. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 44 (4), 406-430.
- Maslow, A. (1973). *The farther reaches of human nature*. Harmondsworth: Penguin Books.
- Nasar, U. A., Noushin, S. A., Bennet, C. R., Hinds, E. (2002). Impact of a Drug Abuse Education (D.A.R.E) Program in Preventing the Initiation of Cigarette Smoking in Fifty-and Sixty- Grade Students. *Journal of the National Medical Association*, 4 (94), 249- 256.
- Pilkington, C. J., Richardson, D. R., Utley, M. E. (1988). Is conflict stimulating? Sensation seekers' responses to interpersonal conflict. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 14 (3), 596-603.
- Powell, M. L., Chaloupka, J. F. (2005). Parents, Public Policy, and Youth Smoking. *Journal of Policy Analysis and Management*, 1 (24), 93-112.
- Rolison, M. R., Scherman, A. (2003). College student risk taking from three perspectives. *Adolescence*, 38 (152), 689-704.
- Rostosky, S. S., Regnerus, M. D., Laurie, M. (2003). Coital Debut: The Role of the Religiosity and Sex Attitudes in the Add Health Survey. *The Journal of Sex Research*, 4 (40), 358-367.
- Stacy, A. W., Newcomb, M. D., Bentler, P. M. (1991). Social psychological influences on sensation seeking from adolescence to adulthood. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 17 (6), 701-708.
- Stephenson, M. T., Helme, D. W. (2006). Authoritative parenting and sensation seeking as predictors of adolescent cigarette and marijuana use. *Journal drug education*, 36 (3), 247-270.
- Strelau, J., Kaczmarek, M. (2004). Warsaw Studies on Sensation Seeking. În R. M. Stelmack (coord.) *On the Psychobiology of Personality* (p. 29-45).
- Uecher, E. J., Regnerus, D. M., Valeer, M., L. (2007). Losing my Religion: The Social Source of Religious Decline in Early Adulthood. *Social Forces*, 4 (85), 1667-1692.
- Zuckerman, M. (2004). The shaping of personality: genes, environments, and chance encounters. *Journal of Personality Assessment*, 82 (1), 11-22.

Anexe

Anexa 1: Chestionarul Stil de Viață

Chestionar SV

1. De câte ori pe săptămână ieșiți în oraș (baruri, cluburi etc.) ?
 - Deloc
 - De 1-3 ori
 - De 4-6 ori
 - Zilnic
2. Cât de des consumați băuturi alcoolice ?
 - Deloc
 - 1-2 ori pe lună
 - 1-2 ori pe săptămână
 - 3-5 ori pe săptămână
 - Zilnic
3. Câte țigarete consumați în medie pe zi ?
 - Deloc
 - 1-5
 - 6-13
 - 14-20
 - Peste 20
4. Cât de des consumați cafea/băuturi energizante pe săptămână ?
 - Deloc
 - 1-2 ori pe săptămână
 - 3-5 ori pe săptămână
 - Zilnic
5. Cât de des consumați droguri soft (marijuana, hașiș) ?
 - Deloc
 - 1-2 ori pe an
 - 1-2 ori pe lună
 - 1-2 ori pe săptămână
 - 3-5 ori pe săptămână
 - Zilnic
6. Cât de des consumați droguri hard (ecstasy, cocaină, heroină, LSD, amfetamine etc.) ?
 - Deloc
 - 1-2 ori pe an
 - 1-2 ori pe lună
 - 1-2 ori pe săptămână
 - 3-5 ori pe săptămână
 - Zilnic
7. Cât de des consumați produse de tip fast-food ?
 - Deloc
 - 1-2 pe lună
 - 1-3 ori pe săptămână
 - 4-6 ori pe săptămână
 - Zilnic
8. Câte ore dormiți în medie pe zi ?
 - Sub 3 ore
 - 4-5 ore
 - 7-8 ore
 - Peste 8 ore
9. De câte ori pe săptămână practicați activități fizice ?
 - Deloc
 - 1-3 ori
 - 4-6 ori
 - Zilnic
10. Câți parteneri sexuali ați avut în ultimele 3 luni ?

De ce se implică studenții în comportamente periculoase?

- Nici unul
- Unul
- 2-3
- 4-6
- Peste 6

Anexa 2: Fișa de informații generale

Informații generale

1. Nume, Prenume (inițiale):
2. Vârstă:
3. Sex:
4. Universitate:
5. Facultate:
6. An de studiu:
7. În prezent locuiți în municipiul Timișoara:
 - Cu părinții
 - În cămin Număr persoane în cameră.....
 - În chirie Număr persoane în apartament..... Număr persoane în cameră.....
 - Altele
8. Venit total net al familiei pe ultima lună:
 - sub 1500 ron; 1500-2500 ron; 2500-3500 ron; 3500-5000 ron; peste 5000 ron.
9. Numărul de membri al familiei dumneavoastră:
10. Ultimul nivel de educație absolvit de părinții dumneavoastră:
 - școală generală; liceu; facultate.
11. Tipul de educație primită în copilărie:
 - foarte strictă și severă
 - destul de strictă
 - nici strictă, dar nici liberă
 - destul de liberă
 - foarte liberă
12. Considerați că sunteți o persoană religioasă ?
 - deloc religioasă
 - puțin religioasă
 - destul de religioasă
 - foarte religioasă

